

OCENA

osiągnięć naukowo-badawczych, dydaktycznych, popularyzatorskich oraz współpracy międzynarodowej dr Katarzyny Żmii w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

I. PODSTAWY PRAWNE

Podstawę prawną dla prowadzonego postępowania habilitacyjnego dr Katarzyny Żmii wyznacza:

- art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.).

Oceny dokonano na podstawie następujących prac i dokumentów przesłanych przez Habilitantkę:

1. Wniosek z dnia 21 października 2022 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse wraz z załącznikami:
 - dane wnioskodawcy;
 - kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia naukowego doktora;
 - autoreferat przedstawiający opis kariery zawodowej, dorobku oraz osiągnięć w pracy naukowo-badawczej;
 - wykaz osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse;
 - nośnik elektroniczny (pendrive) zawierający kopię dokumentacji;
 - oświadczenia dotyczące współautorstwa publikacji naukowych;
 - zbiór wybranych publikacji przedstawianych do oceny;
 - kopie dyplomów, świadectw, certyfikatów, zaświadczeń;
 - raport cytowań sporządzony przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Jako członek Komisji habilitacyjnej otrzymałem również do zapoznania się i oceny monografię habilitacyjną dr Katarzyny Żmii pt. *Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich*.

Cała przekazana mi dokumentacja jest kompletna, została sporządzona w zgodzie z obowiązującymi standardami i wystarcza do przeprowadzenia oceny.

II. INFORMACJE O PRZEBIEGU PRACY NAUKOWO-DYDAKTYCZNEJ DR KATARZYNY ŻMII

Katarzyna Żmija jest doktorem nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. Stopień naukowy został nadany Uchwałą Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dnia 07.07.2014 r., na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. *Kierunki i efekty wykorzystania funduszy unijnych w finansowaniu inwestycji małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) na obszarach wiejskich województwa małopolskiego*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Ryszarda Borowieckiego. Recenzentami rozprawy doktorskiej byli: prof. dr hab. Stanisław Urban oraz prof. UEK dr hab. Jarosław Kaczmarek.

Z przedstawionych informacji o zatrudnieniu wynika, że od 2010 roku Habilitantka pełniła funkcję asystenta w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie (była pracownikiem naukowo-dydaktycznym). Od 2014 roku do chwili obecnej pełni funkcję adiunkta w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Instytut Informatyki, Rachunkowości i Controllingu (do 30 września 2022 r.: Instytut Zarządzania), Kolegium Nauk o Zarządzaniu i Jakości (do 30 września 2019 r.: Wydział Zarządzania), Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

W okresie przed uzyskaniem stopnia doktora Habilitantka:

- przygotowała 10 publikacji naukowych (w j. polskim i angielskim), w tym 8 autor-
skich oraz 2 współautorskie, 2 publikacje w materiałach konferencyjnych indeks-
owanych w bazie Web of Science¹;
- brała udział w 8 konferencjach naukowych (krajowych i międzynarodowych);
- uczestniczyła w pracach zespołów badawczych w ramach czterech projektów nau-
kowo-badawczych, dotyczących badań statutowych realizowanych przez Katedrę
Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw UEK.

¹ Szczegóły zawarto w załączniku nr 4.

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka kontynuowała pracę na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie na stanowisku adiunkta, co pozwoliło jej na zintensyfikowanie pracy naukowej oraz na dalsze doskonalenie warsztatu badawczego. Jednocześnie kontynuowała udział w pracach badawczych oraz podjęła współpracę naukową w międzynarodowych projektach badawczych w macierzystej uczelni, jak i poza nią. W latach 2016 – 2020 zatrudniona była na stanowisku adiunkta naukowego w Europejskim Centrum Badawczym Drobnych Gospodarstw Rolnych, funkcjonującym w strukturach Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie.

III. GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE STANOWIĄCE PODSTAWĘ POSTĘPOWANIA HABILITACYJNEGO

Uzasadnienie podjęcia prac badawczych

Główne osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.), stanowi monografia naukowa pt. *Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich*, wydana nakładem Wydawnictwa Difin (Warszawa 2022, s. 408, ISBN: 978-83-8270-116-6).

Analizując dorobek naukowo-badawczy dr Katarzyny Żmii stwierdzam z pełnym przekonaniem, że przedstawiona do oceny monografia jest ważnym osiągnięciem w przebiegu Jej dotychczasowej kariery akademickiej, a zaprezentowane w dalszej części niniejszej recenzji dokonania Habilitantki, Jej zróżnicowane, ale uzupełniające się kierunki prowadzonych badań, aktywność publikacyjna, jak również współpraca z ośrodkami akademickimi, w tym zagranicznymi, stworzyły podstawy do zbadania problematyki podjętej w niniejszej monografii.

Motywy naukowo-badawcze uzasadniające potrzebę realizacji badań uznaję za w pełni przekonujące. Dokonany przegląd literatury przedmiotu oraz wyników badań empirycznych podejmujących problematykę innowacyjności w wymiarze przestrzennym skłoniły autorkę do sformułowania wniosku, że problematyka innowacyjności najczęściej rozpatrywana jest w kontekście rozwoju całych krajów, regionów, względnie obszarów metropolitalnych. Autorka słusznie zauważa, że cechy miast takie jak gęstość, bliskość i różnorodność wspierają interaktywne procesy tworzenia i dyfuzji wiedzy, co powoduje, że to właśnie obszary miejskie są powszechnie uważane za centra rozwoju innowacji, w opozycji do obszarów wiejskich, które na ogół nie są postrzegane jako obszary szczególnie innowacyjne. Autorka zwraca jednak uwagę

na znaczącą transformację gospodarki wiejskiej, jaką przeszły one w ostatnich dziesięcioleciach, związaną ze stopniowym ograniczaniem roli rolnictwa przy równoczesnym poszerzeniu zestawu funkcji, jakie realizowane są przez te obszary na rzecz społeczeństwa.

Habilitantka wyraźnie akcentuje fakt, że ograniczona skala i zakres działań innowacyjnych stanowią krytyczny element ograniczający dynamikę rozwoju społeczno-gospodarczego tych obszarów, wskazując, że obszary słabiej rozwinięte, wśród których często znajdują się obszary wiejskie, mogą nadrobić zaległości rozwojowe poprzez innowacje tworzone w oparciu o wykorzystanie szeroko rozumianych zasobów lokalnych dostępnych na tych obszarach.

Autorka słusznie zauważa, że współczesne postrzeganie innowacji jako rozwiązań przełomowych, a przy tym zaawansowanych technologicznie sprawia, że specyficzne cechy i zasoby obszarów wiejskich uznawane są często za mało przydatne dla realizacji procesów innowacyjnych. W rezultacie wskazuje na deficyt opracowań prezentujących zdolności i osiągnięcia innowacyjne obszarów wiejskich, jak również funkcjonujących tam przedsiębiorstw. Habilitantka stwierdza, że specyficzne środowisko przyrodnicze, społeczne i gospodarcze obszarów wiejskich może pełnić funkcję produktywnego ekosystemu dla rozwoju przedsiębiorczości opartej na innowacjach, których implementacja w innych lokalizacjach nie jest możliwa. Wskazuje przy tym na prace naukowe analizujące procesy innowacji w regionach peryferyjnych, w tym także na obszarach wiejskich, które dowodzą, że specyficzne zasoby obszarów wiejskich mogą stanowić wyjątkowe atuty i mogą oferować unikalne możliwości ich komercjalizacji. Zasoby te wymagają jednak świadomego rozpoznania i wykorzystania w działalności innowacyjnej różnorodnych interesariuszy wiejskich, a w szczególności przedsiębiorstw sektora MSP, które są ważnymi uczestnikami procesów innowacyjnych przebiegających w różnych skalach przestrzennych, zwłaszcza na poziomie lokalnym i regionalnym.

Habilitantka wskazuje na fragmentaryczność ujęcia problematyki innowacyjności przedsiębiorstw z obszarów wiejskich w dotychczasowych publikacjach naukowych stwierdzając, że koncentrują się one głównie na ograniczeniach dla wdrażania innowacji oraz strategiach ukierunkowanych na kompensowanie tych ograniczeń. Habilitantka dość stanowczo twierdzi, że „jak dotąd niewiele prac przyczyniło się do odkrycia natury tych korzyści i zbadania zapewne szerokiego wachlarza możliwości wykorzystania zasobów lokalnych obszarów wiejskich w działaniach innowacyjnych, a szczególnie w innowacjach wdrażanych w sektorze MSP”. Ponadto zaobserwowała, że niewiele uwagi poświęcono także problematyce związanej z kwestią, w jaki sposób wykorzystanie zasobów lokalnych kształtuje kierunki rozwoju przedsiębiorstw wiejskich, a przez to regionalne czy też lokalne trajektorie rozwoju danego terytorium.

Autorka identyfikując niedostatek badań w tym obszarze wskazuje na występowanie określonych luk poznawczych, przyjmujących postać: luki teoretycznej w zakresie teorii rozwoju regionalnego w obszarze problematyki rozwoju obszarów wiejskich, która zdaniem Habilitantki wynika z niedostatecznego rozpoznania mechanizmów tworzenia innowacji w sektorze MSP na obszarach wiejskich, w tym roli zasobów lokalnych, a szczególnie specyficznie wiejskich, w ich kreowaniu, a także wpływu tych innowacji na kierunki rozwoju obszarów wiejskich; luki empirycznej w obszarze regionalnych badań nad innowacjami, która w opinii Habilitantki wiąże się z niewystarczającym rozpoznaniem poziomu aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw sektora MSP na obszarach wiejskich i istoty wdrażanych przez nie innowacji; oraz luki aplikacyjnej, dotyczącej niedostatków w zakresie rekomendacji dla polityki państwa na różnych szczeblach w obszarze oddziaływania na rozwój obszarów wiejskich poprzez stymulowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MSP.

W świetle zidentyfikowanych luk badawczych Habilitantka za główny cel monografii przyjęła identyfikację i ocenę innowacji wdrożonych przez przedsiębiorstwa sektora MSP na obszarach wiejskich województwa małopolskiego w aspekcie wykorzystania przez nie zasobów lokalnych i realizowanych wzorców innowacji oraz ocenę ich wpływu na kształtowanie kierunków rozwoju obszarów wiejskich regionu. Celowi głównemu podporządkowano dziewięć celów szczegółowych:

- (C1) zaprezentowanie syntezy dorobku teoretycznego w zakresie istoty i ewolucji pojęcia innowacji oraz przebiegu procesów innowacyjnych we współczesnej gospodarce i przedsiębiorstwach;
- (C2) wskazanie przesłanek przestrzennego zróżnicowania procesów rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarach wiejskich w aspekcie położenia względem miast ze szczególnym uwzględnieniem czynnika innowacji;
- (C3) określenie znaczenia innowacji dla realizacji współczesnych koncepcji i strategii rozwoju obszarów wiejskich;
- (C4) opracowanie waloryzacji i typologii zasobów lokalnych, które mogą zostać wykorzystane w działalności innowacyjnej przedsiębiorstw na obszarach wiejskich;
- (C5) identyfikacja i ocena poziomu innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP z obszarów wiejskich oraz określenie charakterystyk ilościowych i jakościowych dotyczących wdrożonych przez nie innowacji;
- (C6) określenie wpływu wdrożonych innowacji na działalność badanych przedsiębiorstw oraz ich wyniki ekonomiczne, a także identyfikacja czynników warunkujących ich wdrażanie;

- (C7) określenie roli, jaką pełnią różne kategorie zasobów lokalnych w innowacjach wdrażanych w przedsiębiorstwach sektora MSP, prowadzących działalność na obszarach wiejskich oraz wskazanie wzorców wdrażanych innowacji;
- (C8) identyfikacja i ocena aktualnych kierunków innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP w aspekcie ich wpływu na ścieżki rozwoju obszarów wiejskich regionu;
- (C9) ocena obecnych i wskazanie przyszłych kierunków rozwoju innowacyjności w sektorze MSP na obszarach wiejskich w świetle współczesnych trendów społeczno-gospodarczo-środowiskowych.

Dekompozycja celu badań na cele szczegółowe nie budzi moich wątpliwości.

W ślad za ww. celami zostały zaproponowane następujące hipotezy badawcze:

- H1: Innowacje w mikro-, małych i średnich przedsiębiorstwach na obszarach wiejskich wymagają innego, tj. niestandardowego i holistycznego podejścia do kwestii ich definiowania i pomiaru, wykraczającego poza wymiar naukowo-technologiczny i uwzględniającego kontekst gospodarczy, społeczno-kulturowy i ekologiczny środowisk wiejskich;
- H2: Występuje zależność pomiędzy innowacyjnością przedsiębiorstw na obszarach wiejskich a ich klasą wielkości, dynamiką rozwoju i wartością osiągniętych przez nie przeciętnych rocznych obrotów;
- H3: Podejmowanie przez przedsiębiorstwa z obszarów wiejskich współpracy z instytucjami otoczenia biznesu sprzyja ich innowacyjności;
- H4: Występuje zależność pomiędzy innowacyjnością przedsiębiorstw na obszarach wiejskich a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego gmin, w których są one zlokalizowane;
- H5: Innowacje wdrażane w wiejskich przedsiębiorstwach sektora MSP rzadziej bazują na wykorzystaniu specyficznych zasobów wiejskich i oryginalnych rozwiązań służących wzbogaceniu i podtrzymaniu tożsamości ekonomicznej, społecznej i środowiskowej obszarów wiejskich, stanowiąc częściej powielenie rozwiązań innowacyjnych wdrażanych w miastach;
- H6: Przy tworzeniu innowacji przedsiębiorcy wiejscy wykorzystują wiedzę zewnętrzną i sieci powiązań zewnętrznych korzystając z interakcji z różnorodnymi podmiotami zlokalizowanymi w miastach;
- H7: Innowacje realizowane w przedsiębiorstwach wiejskich z reguły nie prowadzą do strukturalnej reorganizacji gospodarki na obszarach wiejskich, a jedynie unowo-

czeństwą wdrażające je podmioty i wzbogacają lub poszerzają już wcześniej realizowane funkcje tych obszarów.

Zarówno cele, jak i hipotezy sformułowane w monografii uznają za wartościowe pod względem merytorycznym i interesujące w wymiarze naukowym.

Opis struktury monografii i przyjętych założeń badawczych

Monografia ma charakter teoretyczno-empiryczny i taki też jest układ treści pracy, odpowiadający przyjętemu procesowi badawczemu. Trzy pierwsze rozdziały mają charakter teoretyczno-przeładowy i zdaniem Habilitantki tworzą warstwę konceptualną badań. W rozdziale czwartym o charakterze analizy i syntezy wykorzystano zarówno literaturę przedmiotu, jak i źródła wtórne. Natomiast część empiryczną wypełniają rozdziały 5 i 6.

Rozdział pierwszy został poświęcony syntetycznej prezentacji dorobku teoretycznego w obszarze innowacji. Ujęto w nim między innymi sposób rozumienia terminów innowacje i innowacyjność, występujące w literaturze rodzaje i typologie innowacji, przedstawiono ewolucję modeli procesów innowacyjnych aż po modele prezentujące ich przebieg we współczesnej gospodarce i przedsiębiorstwach, a także zjawisko dyfuzji innowacji. W rozdziale tym Habilitantka doprecyzowała własne rozumienie pojęcia innowacji, które przyjęła na potrzeby prowadzonych badań.

W rozdziale drugim Habilitantka dokonała syntezy dorobku literatury prezentując interdyscyplinarny przegląd ujęć definicyjnych i badań nad wsią i wiejskością. Doprecyzowała ponadto pojęcie rozwoju obszarów wiejskich. Ostatnia część tego rozdziału stanowi przegląd wybranych koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego, wyjaśniających prawidłowości odnoszące się do zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich względem obszarów miejskich przy szczególnym wyeksponowaniu znaczenia innowacji jako czynnika warunkującego procesy polaryzacji rozwoju w układzie miasto – wieś.

W oparciu o rozważania zawarte w pierwszych dwóch rozdziałach **w rozdziale trzecim** Habilitantka skoncentrowała się na roli innowacji w procesach rozwoju obszarów wiejskich, skupiając uwagę na wybranych koncepcjach rozwoju tych obszarów, które w jej opinii mogą wspomagać pokonanie niekorzystnych zjawisk i trendów, powodujących niedostateczną dynamikę rozwoju i niską innowacyjność obszarów wiejskich w Polsce. W rozdziale tym zaprezentowano, jak podkreśla autorka monografii, autorską typologię zasobów lokalnych obszarów wiejskich, które mogą zostać wykorzystane w działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. Znaczącą wartością dodaną typologii jest wyodrębnienie zasobów w podziale na kategorie

zasobów specyficznych dla obszarów wiejskich oraz zasobów uniwersalnych, nie związanych w szczególny sposób z obszarami wiejskimi.

Czwarty rozdział monografii koncentruje się wokół sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Autorka trafnie zidentyfikowała przesłanki rosnącego znaczenia przedsiębiorstw sektora MSP w działaniach innowacyjnych prowadzonych we współczesnej gospodarce. Rozdział ten zawiera również analizę i ocenę poziomu innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP w Polsce oraz w Małopolsce, prezentując wybrane wyniki na tle Unii Europejskiej. Przedstawia on także specyficzne uwarunkowania Małopolski, mające wpływ na innowacyjność przedsiębiorstw w tym regionie, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki jego obszarów wiejskich.

Rozdział piąty stanowi kompleksowe studium dotyczące innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP prowadzących działalność na obszarach wiejskich województwa małopolskiego, oparte na wynikach badań własnych. Badania te pozwoliły na uzyskanie szczegółowych danych liczbowych i charakterystyk jakościowych odnoszących się do innowacji wdrożonych w latach 2016 – 2018 przez przedsiębiorstwa sektora MSP z obszarów wiejskich województwa małopolskiego. Podkreślić należy, że wyniki tych badań niosą ze sobą duże walory poznawcze z uwagi na deficyt danych na temat poziomu innowacyjności oraz charakteru innowacji wdrażanych przez przedsiębiorstwa z obszarów wiejskich, w tym również brak danych statystyki masowej.

Uzupełnienie piątego rozdziału stanowi **rozdział ostatni**, w którym zaprezentowano wyniki badań pozwalające zidentyfikować skalę i zakres, a także sposoby wykorzystania zasobów lokalnych obszarów wiejskich w innowacjach wdrażanych przez badane mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa. Interesującym pomysłem Autorki było zaprezentowanie wdrożonych innowacji w przekroju sześciu wyodrębnionych przez Nią wzorców innowacji, co pozwoliło uzyskać ogólny obraz kierunków innowacji wdrażanych przez te przedsiębiorstwa oraz trajektorii wykorzystania przez nie różnorodnych zasobów. Pozwoliło to również na określenie, jaka jest skala i zakres innowacji, które w swojej istocie korzystają lub nawiązują do zasobów specyficznych dla obszarów wiejskich, a także ocenę potencjalnego wpływu, jaki innowacje te mogą wywierać na kształtowanie kierunków rozwoju zarówno przedsiębiorstw, jak i obszarów wiejskich województwa. Istotnym walorem rozdziału jest również dokonanie oceny, w jakim stopniu przedsiębiorstwa poprzez wdrożone innowacje adaptują się do współczesnych trendów społeczno-gospodarczo-środowiskowych oraz zaprezentowanie projekcji przyszłych kierunków rozwoju innowacyjnych rodzajów działalności w sektorze MSP na obszarach wiejskich.

W warstwie metodycznej zaprezentowany w recenzowanej monografii przebieg procesu badawczego jest logiczny, a wykorzystane metody badawcze są właściwie dobrane, pozwalając na weryfikację sformułowanych na wstępie badań hipotez badawczych. Za trafne należy uznać zastosowanie zarówno metod ilościowych, jak i jakościowych, dzięki czemu uzyskano odpowiednie dane liczbowe i charakterystyki jakościowe odnoszące się do innowacji przedsiębiorstw sektora MSP z obszarów wiejskich województwa małopolskiego, wdrożonych w analizowanym okresie. Wybór zakresu badań został dokładnie uzasadniony. Na wyróżnienie zasługuje podejście metodologiczne związane z doбором próby badawczej, gwarantującej reprezentatywność badań, a także prowadzone analizy statystyczne wraz z wnioskowaniem. Na pozytywną ocenę zasługuje także bogata literatura krajowa i obcojęzyczna. Język monografii również oceniam pozytywnie.

IV. OSIĄGNIĘTE WYNIKI PRACY BADAWCZEJ I ICH WKŁAD W ROZWÓJ DYSCYPLINY EKONOMIA I FINANSE

Formułując całościową ocenę zarówno części teoretycznej, jak i empirycznej recenzowanej monografii, mogę stwierdzić, że wnosi ona nową i wartościową wiedzę na temat innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP na obszarach wiejskich, szczególnie w zakresie wiedzy na temat wykorzystania na potrzeby wdrażania tych innowacji zasobów lokalnych, realizowanych wzorców innowacji oraz wpływu tych innowacji na kształtowanie kierunków rozwoju obszarów wiejskich.

Za duży walor monografii uznaję w wymiarze teoretycznym osadzenie dorobku teoretycznego w zakresie zagadnień innowacji i innowacyjności w kontekście problematyki rozwoju obszarów wiejskich i specyfiki funkcjonujących tam przedsiębiorstw, poszerzenie wiedzy na temat roli innowacji w kontekście praktycznej realizacji wybranych współczesnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich, jak również opracowanie autorskiej typologii zasobów lokalnych obszarów wiejskich, przydatnych dla potrzeb działalności innowacyjnej przedsiębiorstw zlokalizowanych na tych obszarach.

Wysoko oceniam również wartość badań empirycznych zaprezentowanych w monografii, niosących nową wiedzę z zakresu innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP z obszarów wiejskich województwa małopolskiego. Badania te dostarczyły unikalnych danych ilościowych i jakościowych, niedostępnych w ramach statystyki masowej czy innych opracowań tematycznych. Pozwoliły one także na analizę i ocenę zmian zachodzących na obszarach wiejskich łącząc procesy innowacyjne zachodzące w mikro-, małych i średnich przedsiębior-

stwach na obszarach wiejskich z procesami rozwoju tych obszarów. Ważnym wkładem Habilitantki jest przeprowadzenie wielowymiarowej analizy dotyczącej wykorzystania zasobów lokalnych obszarów wiejskich w innowacjach wdrażanych przez wiejskie MSP, ze szczególnym uwzględnieniem roli, jaką odgrywają w tym obszarze zasoby specyficznie wiejskie, jak również wyodrębnienie wzorców innowacji w przedsiębiorstwach sektora MSP na obszarach wiejskich. Na uznanie zasługują także wnioski płynące z części badań dotyczącej aktualnych kierunków innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP z obszarów wiejskich w aspekcie ich wpływu na ścieżki rozwoju obszarów wiejskich regionu.

W wymiarze aplikacyjnym wnioski i rekomendacje Habilitantki, kierowane do podmiotów odpowiedzialnych za politykę państwa można uznać za trafne i niosące wkład w kształtowanie polityki państwa w obszarze oddziaływania na rozwój obszarów wiejskich poprzez stymulowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MSP.

Reasumując, przedstawiona jako główne osiągnięcie naukowe monografia dr Katarzyny Żmii pt. *Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich* stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse w dziedzinie nauk społecznych. Z tego też względu zasługuje na pozytywną ocenę.

Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Na podstawie dostarczonej dokumentacji (Wykaz osiągnięć naukowych zawarty w załączniku nr 4) mogę stwierdzić, że opublikowany dorobek naukowo-badawczy Habilitantki w okresie po uzyskaniu przez nią stopnia naukowego doktora (8 lat) obejmuje 46 publikacji, w tym monografie, rozdziały w monografiach, artykuły w czasopismach naukowych oraz redakcje naukowe monografii. Uwzględniając 10 pozycji opublikowanych przed doktoratem daje to łącznie 56 publikacji składających się na dorobek publikacyjny dr Katarzyny Żmii. Sumaryczny Impact Factor (IF) publikacji naukowych po doktoracie wynosi 22,685. Na wynik ten składają się publikacje w takich czasopismach jak: *Global Food Security* (2 artykuły, IF 2020: 7,772), *Energies* (1 artykuł, IF 2021: 3,252) oraz *Sustainability* (IF 2021: 3,889). Liczba cytowań publikacji Habilitantki według Raportu Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie wynosi 120, zaś indeks Hirscha kształtuje się na poziomie 6. Łączna liczba punktów MEiN za publikacje naukowe wynosi 1832 pkt. (liczba punktów ważona udziałem autorki – 717 pkt.), z tego po uzyskaniu stopnia doktora – 1783 pkt. (670 pkt.).

Dorobek naukowo-badawczy dr Katarzyny Żmii uznaję za różnicowany i wielowątkowy. Kolejne publikacje świadczą o rosnącej dojrzałości badawczej Habilitantki, czego wyrazem

jest publikowanie prac w coraz bardziej znaczących czasopismach naukowych. W latach 2019 – 2022 dr Katarzyna Żmija opublikowała – poza czterema monografiami, z których jedna stanowi główne osiągnięcie naukowe – 5 publikacji naukowych w wysoko punktowanych czasopismach (po 1 artykule w czasopismach *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy* (100 pkt MEiN), *Sustainability* (100 pkt MEiN) oraz *Energies* (140 pkt MEiN); 2 artykuły w czasopiśmie *Global Food Security* (140 pkt MEiN)). Analiza publikacji, zwłaszcza z ostatnich kilku lat, w zakresie ich treści, sposobu ujęcia problemów badawczych, metodyki badań, formułowanych wniosków i rekomendacji wskazuje wyraźnie na postępujący rozwój warsztatu badawczego Habilitantki. Duża część publikacji Habilitantki powstała we współautorstwie (załączono stosowne oświadczenia Habilitantki oraz Współautorów o merytorycznym wkładzie w publikację), co świadczyć może o umiejętności i otwartości do efektywnej współpracy badawczej w zróżnicowanych, w tym również międzynarodowych, zespołach.

Po uzyskaniu stopnia doktora prowadzone przez dr Katarzynę Żmiję prace naukowo-badawcze koncentrowały się na trzech obszarach tematycznych:

1. Obszar I – Przedsiębiorczość w sektorze MSP na obszarach wiejskich.
2. Obszar II – Małe gospodarstwa rolne i drobne przedsiębiorstwa przetwórstwa rolno-spożywczego oraz ich rola w zapewnianiu bezpieczeństwa żywnościowego.
3. Obszar III – Wyzwania dla współczesnej gospodarki i społeczeństwa wobec zachodzących przemian gospodarczych, społecznych, ekologicznych i technologicznych.

Tematyka podejmowana w publikacjach odzwierciedla ewolucję zainteresowań naukowych Habilitantki oraz fakt poszukiwania przez Nią ważnych i aktualnych problemów badawczych. Jest ona również wyrazem, jak już wspomniałem, współpracy w ramach zespołów realizujących różne projekty badawcze. Analizując dorobek dr Katarzyny Żmii dostrzec jednak można, że podejmowana problematyka jest w miarę spójna i logicznie ze sobą powiązana, a osiągnięcia w jednym obszarze stawały się wsparciem w realizacji innych tematów badawczych. To uzupełnianie się obszarów badawczych pozwoliło, w mojej opinii, na wszechstronne podejście do zbadania problematyki innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP na obszarach wiejskich.

Podsumowując dorobek publikacyjny dr Katarzyny Żmii uważam, że jest on wystarczający pod względem ilościowym i posiada relatywnie dobre wskaźniki, natomiast pod względem jakościowym, uwzględniając prestiż czasopism oraz wskaźniki naukometryczne wskazuje na znaczący wzrost poziomu naukowo-badawczego Habilitantki. Za swoją działalność naukową dr Katarzyna Żmija była wielokrotnie nagradzana indywidualnie i w zespole Nagrodą Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W okresie po doktoracie otrzymała 5

nagród indywidualnych (w latach 2015, 2016, 2018, 2019 i 2021) oraz 3 nagrody zespołowe (w latach 2019, 2020 i 2021).

Habilitantka posiada ponadto znaczące osiągnięcia w zakresie współpracy naukowo-badawczej, wykazując się ponadprzeciętną aktywnością w ramach projektów realizowanych w uczelni macierzystej i poza nią. W latach 2016 – 2020 dr Katarzyna Żmija zatrudniona była na stanowisku adiunkta naukowego w Europejskim Centrum Badawczym Drobnych Gospodarstw Rolnych działającym w ramach Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. Zaangażowana tam była w realizację międzynarodowego projektu naukowego *SALSA – Small farms, small food businesses and sustainable food security*, finansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Horyzont 2020. W ramach tego projektu Habilitantka współpracowała z naukowcami pochodzącymi z kilkunastu różnych krajów Europy i Afryki. W latach 2019 – 2022 Habilitantka była wykonawcą projektu międzynarodowego pn. *Ardent – Advancing Rural Development through Entrepreneurship Education for Adults*, finansowanego w ramach programu Unii Europejskiej Erasmus+ i realizowanego w UEK we współpracy z naukowcami z Niemiec, Niderlandów, Portugalii oraz Chorwacji. Ponadto, w latach 2020 – 2022 była członkiem zespołu badawczego w krajowym projekcie *Społeczno-gospodarcze konsekwencje czwartej rewolucji przemysłowej*, realizowanym w UEK w ramach programu Regionalna Inicjatywa Doskonałości (projekt Ministra Edukacji i Nauki). Habilitantka jest również członkiem zespołu badawczego UEK, który od grudnia 2022 roku rozpoczął realizację projektu ODDEA – *Overcoming Digital Divide in Europe and Southeast Asia*, przygotowanego przez międzynarodowe konsorcjum uczelni ze Słowacji, Polski, Węgier i Czarnogóry we współpracy z uczelniami azjatyckimi i złożonego w konkursie o granty w ramach programu Horyzont Europa – Marie Curie Skłodowska Actions (MSCA-Staff Exchanges). Habilitantka przedstawiła dokumentację oraz wskazała publikacje potwierdzające współpracę z zagranicznymi ośrodkami akademickimi, wskazujące na Jej znaczącą aktywność międzynarodową. Dr Katarzyna Żmija odbyła ponadto staże zagraniczne (w Parlamencie Europejskim w Brukseli oraz staż na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu Rolniczego w Nitrze połączony z wizytą na Uniwersytecie Szent István w Gödöllő).

Zgodnie z wykazem osiągnięć naukowych (załącznik nr 4) Habilitantka po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyła w 24 konferencjach naukowych, podczas których zaprezentowała 13 referatów oraz współprzewodniczyła sesji specjalnej prowadzonej w języku angielskim. Znaczącym osiągnięciem w ramach dorobku konferencyjnego Habilitantki jest Jej członkostwo w komitetach organizacyjnych 6 konferencji międzynarodowych, organizowanych przez macierzystą Katedrę oraz Kolegium Nauk o Zarządzaniu i Jakości UEK.

Uwzględniając wszystkie opisane powyżej aktywności naukowe uważam, że Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

V. INFORMACJA O OSIĄGNIĘCIACH DYDAKTYCZNYCH I ORGANIZACYJNYCH

Dr Katarzyna Żmija posiada duże doświadczenie dydaktyczne. W ramach pracy dydaktycznej brała udział w opracowaniu i prowadzeniu wykładów oraz ćwiczeń z wielu przedmiotów, m.in.; Ekonomika przedsiębiorstwa, Nauka o przedsiębiorstwie, Ekonomika i finanse przedsiębiorstw, Fundusze zewnętrzne dla MMŚP, Controlling i finanse przedsiębiorstw. Elementem działalności dydaktycznej Habilitantki jest także opieka naukowa nad studentami Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie przygotowującymi prace licencjackie oraz magisterskie, pełnienie funkcji recenzenta prac dyplomowych, pełnienie funkcji promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim, jak również pełnienie funkcji opiekuna praktyk zawodowych.

Ponadto, obok działalności dydaktycznej, Habilitantka angażuje się w działania na rzecz rozwoju dydaktyki poprzez realizację projektów dydaktycznych (udział w projekcie pt. *Uniwersytet przyszłości – Innowacyjny model dualnego kształcenia na studiach ekonomicznych wspomagany infrastrukturą badawczą*, realizowanym w ramach programu DIALOG Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (obecnie MEiN)).

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka pełniła różne funkcje oraz wykonywała różne aktywności wpisujące się w obszar dydaktyczny i organizacyjny, które mają związek z rozwojem Wydziału, a następnie Kolegium. Wśród nich godne wyszczególnienia są:

- pełnienie funkcji sekretarza Wydziałowego Zespołu ds. Jakości kształcenia (w latach 2016 – 2019) oraz Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (w latach 2019 – 2022);
- pełnienie roli członka Rady Wydziału Zarządzania (w latach 2016 – 2019);
- aktywne uczestnictwo w procesie akredytacji kierunków studiów;
- udział w pracach komitetów organizacyjnych międzynarodowych konferencji naukowych.

W 2022 roku Habilitantka została nagrodzona zespołową nagrodą organizacyjną II stopnia za 2021 rok. Dr Katarzyna Żmija prowadzi również działalność popularyzującą naukę w ramach realizowanych projektów naukowo-badawczych, jak również w ramach współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

VI. OCENA KOŃCOWA. KONKLUZJA

Dr Katarzyna Żmija jest badaczem ambitnym, konsekwentnym i bardzo aktywnym. Jej dorobek naukowo-badawczy z pewnością zasługuje na ocenę pozytywną. Wszystkie publikacje, przedstawione do oceny, wpisują się w dyscyplinę, jaką jest ekonomia. Habilitantka wielokrotnie otrzymała Nagrodę Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, co jest potwierdzeniem pozytywnego postrzegania osiągnięć Kandydatki przez macierzystą uczelnię. Również dorobek dr Katarzyny Żmii w zakresie dydaktycznym, popularyzatorskim, organizacyjnym oraz współpracy międzynarodowej, pozwala na pozytywną ocenę jej osiągnięć. Habilitantka wykazała się w ocenianych obszarach dużą i wszechstronną aktywnością.

Dokonując oceny monografii *Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich* uważam, iż jest ona oparta na teorii o istotnych walorach i mocnym warsztacie badawczym. Autorka wybrała ciekawy przedmiot badań, bowiem książka porusza problem innowacyjności w rozwoju lokalnym, lecz jest to problem ważny także dla całej Polski. Innowacyjność, o której pisze autorka to dziś jeden z największych problemów zwłaszcza dla MSP. Działania innowacyjne są najpewniejszą drogą do odniesienia sukcesu. Tym firmom, które są otwarte na innowacje i często wdrażają innowacyjne projekty, nie zagraża stagnacja i pozostawanie w tyle za konkurentami. Nie ma obawy, że znajdą się na przegranej pozycji wobec podmiotów o międzynarodowym czy globalnym zasięgu działalności. Gospodarka, która nie inwestuje nie jest innowacyjna i nie ma szans na rozwój. Bardzo dobrze, że dr Katarzyna Żmija wskazuje na wyzwania obszarów wiejskich, ponieważ obszary te są jeszcze mało nasycone innowacyjnie. W związku z tym wspomniana monografia jest bardzo ważna w świetle polskiej wsi, obszary wiejskie były przecież przez lata zaniedbywane. Aktualnie wzmocniłyby ten obszar pieniądze z Krajowego Planu Odbudowy, jednak tych problemów Habilitantka nie mogła poruszyć podczas pisania monografii ze względu na to, że pojawiły się one po napisaniu przez nią książki. Najbardziej wartościową częścią publikacji są wyniki badań własnych, które mogą być przykładem dla autorów zajmujących się tematem innowacyjności obszarów wiejskich w innych województwach.

W czwartym rozdziale książki zabrakło mi przeglądu źródeł finansowania innowacji przedsiębiorstw z sektora MSP. Działalność innowacyjna jest bardzo ograniczona barierami finansowymi, dlatego też szczególnie istotne jest umożliwienie łatwego pozyskania finansowania na rozwój działalności w zakresie wdrażania innowacji. Można byłoby podać przykłady takich źródeł dla MSP z obszarów wiejskich. Tym bardziej, że Habilitantka na s. 159 zauważa, iż kapitał finansowy to „zasób, który jest (...) niezbędny w procesie opracowania i

wdrażania każdej innowacji”. Ponadto autorka w rozdziale 5 (s. 268) pisze: „niezwykle istotnym aspektem w działalności innowacyjnej przedsiębiorstw jest sposób jej finansowania”. Można tutaj podać na wzór książkę Alicji Winnickiej-Popczyk pt. „Finansowanie innowacji w polskich firmach rodzinnych”, której zabrakło w bibliografii książki Katarzyny Żmii. Być może warto byłoby również ująć problem finansowania innowacji obszarów wiejskich w jednej z hipotez.

Oczywistym jest, że monografia nie wyczerpuje tematyki innowacyjności obszarów wiejskich, ale na pewno stanowi istotny element w dyskusji nad zasadnością poddania analizie i ocenie innowacyjności polskiej wsi na większą skalę. Autorka w rzeczowy sposób dokonała analizy dotyczącej funkcjonowania sektora małych i średnich przedsiębiorstw z obszarów wiejskich woj. małopolskiego. Zawartość monografii, zarówno w warstwie teoretycznej jak i diagnostycznej, pozwala uznać ją za wkład Habilitantki w rozwój nauk społecznych. Publikacja wypełnia ważną lukę, ponieważ wciąż brakuje książek o tej tematyce na rynku. To bardzo potrzebna i pożyteczna pozycja wydawnicza.

Z całym przekonaniem stwierdzam, że dr Katarzyna Żmija posiada wysokie zdolności prowadzenia pracy naukowej. Posiada również własny, dojrzały warsztat naukowy, na który składają się narzędzia badawcze i umiejętność prowadzenia badań. Habilitantka spełnia wszystkie określone ustawowo wymagania stawiane w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Na tej podstawie wnoszę o dopuszczenie dr Katarzyny Żmii do publicznej obrony, tym samym rekomendując jej starania o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Jan Klimch